

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE ÖĞRENİM GÖREN MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN PİYANO DERSLERİNDE TÜRK BESTECİLERİNİN ESERLERİNİN KULLANILMA DURUMLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Yrd. Doç. Dr. Deniz Beste Çevik
Balıkesir Üniversitesi
Necatibey Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
beste@balikesir.edu.tr

Arş. Gör. Dr. Elif Güven
Balıkesir Üniversitesi
Necatibey Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
eguyen@balikesir.edu.tr

Abstract

Instrument training has a place in institutions given music education. Piano is one of the most basic instruments especially in music education. The basic aim of piano training is the ability of providing to achieve a substantial technique to the individual and to develop musically. Teaching from simple to complex and from known to unknown is the basic principle in piano training. It is needed to teach wide range of work belonging to all periods to the students through their piano training. What is important is that students should have an extensive vocabulary in piano. Piano trainers should introduce these works to their students, develop students technically and lead students in comprehending formal structures of epochal works. In this regard, giving a place to the works of Turkish Composers is of capital importance in piano lessons in Art and Sport Highschool which is one of the institutions that give music training. Revealing of Art and Sport Highschool students' views about using Turkish Composers' works in piano lessons is aimed and assesment oriented screening model is based on this research. The questionnaire reformed by researchers is used to collect data. In data analysis, findings are grouped and presented in tabular ways.

Key Words: Piano Training, Turkish Composers' Piano Works.

GİRİŞ

Müzik eğitimi, temelde bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir. Müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, düzenli, etkili ve verimli olması beklenir (Uçan, 1997). Çalgı eğitimi, müzik eğitiminin temel boyutlarından. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda çeşitli çalgıların yanı sıra, piyano eğitimi tüm öğrencilere öğrenimleri süresince zorunlu olarak okutulmaktadır. Piyano, ses sınırı genişliği sunan, perdelerinin sabit olmasından dolayı ses tutarlılığı zorluğu ve bozukluğu yaşanmadan çoksesli kulak eğitiminde rahatlıkla kullanılabilen, armonik eşlik çalgısı olması sebebiyle müzik eğitiminde müzik öğretmenin en büyük yardımcısı olan, zengin edebiyatı ile öğrencilerin zevk eğitimine imkan sağlayan bir çalgıdır. Bu sebeplerden dolayı, piyano çalgı eğitiminin önemli bir alanını oluşturmaktadır (Yönetken, 1996; akt., Bulut, 2004).

Ortaöğretim kademesi içinde yer alan Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nde uygulanan piyano eğitimi "ilköğretim okulunu bitirmiş, kendini yazılı ve sözlü olarak ifade edebilen, ancak müzik, enstrüman ve müzik dili konusunda herhangi bir donanımı olmayan müziğe duyarlı öğrencileri" hareket noktası olarak almaktadır. Piyano eğitimi ve

öğretimi, müzik eğitimi programının temelini oluşturur. Bu eğitimin içeriği aşamalı olarak, teknik alıştırma ve etütleri, Türk ve dünya bestecilerinin eserlerinden örnekleri, eğitim müziği örneklerini, piyano literatürü ile okul müzik eğitiminde öğrenme-öğretme tekniklerini kapsar. Piyano dersi alan öğrencilerin kulak eğitimi, çoksesli duyuları ve tonal duyguları gelişmektedir (MEB, 2006).

Piyano eğitimi süresince, kendi kültürümüzün özelliklerinden esinlenen eserlere yer verilmesi, öğrencilerin piyano ile duygusal bir bağ oluşturabilmelerine katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır (Aydiner, 2008). Akkor ve Türkmen (2009)'e göre, bireyin kendi ülkesinin ve ulusunun tarihi, kültürü, gelenekleri ve toplumsal değerlerinden kaynaklanan ezgilere daha güçlü, istekli ve doğal tepki verdiği açıkça görülmektedir. Özellikle çalgı eğitimi ile bireylerin kendilerini ifade etmeye ihtiyaç duydukları ve kişiliklerinin çocukluk ve gençlik dönemlerinden itibaren şekillenmeye başlamasından dolayı, çalgı eğitiminin değişik aşamalarında ulusal müziğimize ait materyallerin kullanılması önem taşımaktadır. Bu sayede ulusal müzik dilimiz ve beğenimiz farklı boyutlarda gelişecek ve zenginleşecektir. Aynı zamanda çalgı eğitim dağarcığının olduğu kadar konser dağarcığının da bu eserler ile zenginleşmesi Çağdaş Türk Müziği'ne olan ilgiyi de artıracaktır (Akkor ve Türkmen, 2009).

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu mezun olduklarında Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği Programlarında öğrenimlerine devam etmektedir. Bu nedenle GSSL öğrencilerinin müzik öğretmenliği bölümlerinin öğrenci kaynağının büyük bölümünü oluşturduğu söylenebilir. Ülkemizin her bir köşesine öğretmenlik yapmak üzere gidecek olan müzik öğretmeni adayları açısından, Çağdaş Türk Müziği eserlerini çalmak oldukça önemlidir (Sönmezöz, 2004). Bu bağlamda, bu araştırmada, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin, piyano derslerinde Türk bestecilerin eserlerinin kullanılma durumlarına yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Balıkesir İli Kadriye-Kemal Gürel Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nde öğrenim gören 97 öğrenci (58 bayan, 39 erkek) oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen altı sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan sorular, geçerlik çalışması için bu alanın uzmanlarının görüşlerine sunulduktan sonra, uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli yerlerin düzeltilmesi yapılmış ve ankete son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Anketlerin değerlendirilmesinde, frekans ve yüzdeleme ile elde edilen veriler kullanılarak sonuca gidilmiştir. Elde edilen yazılı verilerin analizinde nitel veri analizi teknikleri kullanılmış, nitel araştırma yöntemlerinden ise içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi ile elde edilen kodlamalar belli kategoriler halinde birleştirilerek sınıflandırılmıştır.

Ankette çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular bulunmaktadır. Nitel verileri ankette yer alan açık uçlu sorular oluşturmaktadır. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdiği yanıtlardan elde edilen veriler ise sınıflandırılarak tablolaştırılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, anket formunda yer alan soruların yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sonuca ulaşılmış ve öğrencilerin verdikleri yanıtlar değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilere göre, piyano dersinde, Türk Bestecilerinin piyano eserlerine ne derece yer verildiğine ilişkin dağılım

Seçenekler	f	%
Tamamen	-	-
Büyük ölçüde	11	11.3
Kısmen	34	35.1
Çok az	32	33.0
Hiç	20	20.6
Toplam	97	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin 0.35’i piyano dersinde Türk bestecilerinin piyano eserlerine “kısmen” yer verildiğini, 0.33’ü “çok az” yer verildiğini, 0.21’i “hiç” yer verilmediğini, 0.11’i ise “büyük ölçüde” yer verildiğini belirtmektedir.

Tablo 2: Öğrencilere göre, Türk Bestecilerinin piyano eserlerine, konserlerde ne derece yer verildiğine ilişkin dağılım

Seçenekler	f	%
Tamamen	4	4.1
Büyük ölçüde	14	14.4
Kısmen	32	33.0
Çok az	30	30.9
Hiç	17	17.5
Toplam	97	100

Türk bestecilerinin piyano eserlerine konserlerde yer verilmesine ilişkin olarak, öğrencilerin 0.33’ü “kısmen”; 0.31’i “çok az”; 0.18’i “hiç”, 0.14’ü “büyük ölçüde”, 0.04’ü ise “tamamen” yer verildiğini vurgulamaktadır.

Tablo 3: Piyano derslerinde, Çağdaş Türk Müziği yapıtlarına daha çok önem verilmesinin ne ölçüde gerekli olduğuna ilişkin dağılım

Seçenekler	f	%
Tamamen	9	9.3
Büyük ölçüde	42	43.3
Kısmen	41	42.3
Çok az	4	4.1
Hiç	1	1.0
Toplam	97	100

Öğrenciler, piyano derslerinde Çağdaş Türk Müziği yapıtlarına önem verilmesinin gerekliliğine ilişkin; 0.43’ü “büyük ölçüde” gerekli olduğunu; 0.42’si “kısmen” gerekli olduğunu; 0.09’u “tamamen” gerekli olduğunu; 0.04’ü “çok az” gerekli olduğunu; yalnızca 0.01’i ise “hiç” gerekli olmadığını belirtmektedir.

Tablo 4: Öğrencilere göre piyano derslerinde, Çağdaş Türk piyano müziği eserlerinin öğretilmesinin neden gerekli olduğuna ilişkin dağılım

Faydalar	f	%
Türk besteciler, Türk müziği makamlarının ve enstrümanlarımızın dünyaya duyurulmasında önemli role sahip oldukları için geleceğin öğretmenleri olarak Türk Müziği eserlerini öğrenmeliyiz.	19	9.22
Kendi kültürümüzün müziğini tanımamız, kendi öz müziğimizi koruyup müziğimize saygı duymamız açısından çok önemlidir.	25	12.1
Batı müziğinden önce Türk bestecilerini ve onların eserlerini öğrenmemiz, Türk bestecilerinin eserlerini daha bilinçli olarak çalabilmemizde büyük önem taşımaktadır.	28	13.5
Çağdaş Türk piyano müziği eserleri hem kulağımızın gelişimine hem de müziksel belleğimizin gelişimine büyük katkı sağlar.	19	9.22
Türk bestecilerin eserleri, piyano çalmayı daha fazla sevdirecektir.	7	3.39
Teknik olarak gelişimimiz için faydalıdır.	11	5.33
Batı müziği eğitimi aldığımız için batı müziği eserleri üzerinde durmalıyız.	2	0.97
İleriki eğitimimizde, Türk bestecilerin eserlerini çalıp, yorumlamada zorlanmamak adına eserleri tanıyıp, öğrenmeliyiz.	13	6.31
Türk müziği eserleri daha akılda kalıcı ve zevkli olduğundan eserlere olan ilğimiz artacaktır.	18	8.73
Batı müziği eserleri ile Türk müziği eserleri arasındaki farkları anlamamızda yardımcı olacaktır.	15	7.28
Türk müziği piyano repertuarımızın gelişmiş olacağını düşünüyoruz.	20	9.70
Öğretilip öğretilmemesinin bir fark yaratacağını düşünmüyoruz.	2	0.97
Bu konuda fikrimiz bulunmamaktadır.	27	13.1
Toplam	206	100

Tablo 4'e göre, piyano dersinde, Çağdaş Türk piyano müziği eserlerinin öğretilmesinin neden gerekli olduğuna ilişkin olarak öğrencilerin 0.14'ü, batı müziğinden önce, Türk bestecilerini ve onların eserlerini öğrenirlerse Türk bestecilerinin eserlerini daha bilinçli çalabileceklerini; 0.13'ü, bu konuda bir fikirlerinin olmadığını; 0.12'si, kendi öz kültürlerini tanıyıp, sahip çıkabilmek istediklerini belirtmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin 0.10'u, Türk müziği piyano repertuarlarının gelişeceği; 0.09'u, Çağdaş Türk piyano müziği eserlerinin kulağın gelişimine ve müziksel belleğin gelişimine katkıda bulunacağı; diğer bir 0.09'u ise, geleceğin öğretmenleri olarak, Türk müziği eserlerini öğrenmenin gerekliliği üzerinde durmaktadır.

Tablo 5: Öğrencilerin, Türk bestecilerinin piyano eserlerinden hangilerini tanıdıklarına ilişkin dağılım

Besteci	Eser adı	f	%
U.C. ERKİN	Kağrı	12	11.3
M.SUN	Zeybek	8	7.54
	Yakarı	3	2.83
F.SAY	Yeni Bir Gülnihal	4	3.77
	Türk Marşı	12	11.3
N.LEVENT	Özlem	6	5.66
E.TUĞCULAR	Bar	12	11.3
	Oy Benim	5	4.71
İ.BARAN	Devinim	6	5.66
Bu konuda fikrimiz bulunmamaktadır.		38	35.8
Toplam		106	100

Öğrenciler, Türk bestecilerinin piyano eserlerine ilişkin; 0.11'i Tuğcular'a ait olan, "Bar" isimli parçayı; bir diğer 0.11'i Erkin'e ait olan "Kağrı" isimli parçayı; bir başka 0.11'i ise, Say'ın yorumladığı "Türk Marşı"nı tanıdıklarını belirtirken; 0.08'i Sun'a ait olan "Zeybek" isimli parçayı tanıdıkları üzerinde durmaktadır. Öğrencilerin 0.06'sı Levent'e ait olan "Özlem" isimli parçayı; bir diğer 0.06'sı ise, Baran'a ait olan "Devinin" isimli parçayı tanıdıklarını belirtmektedir. Buna ilaveten, bu konuda fikri olmayanların sayısının fazla olması dikkat çekicidir (0.36).

Tablo 6: Öğrencilere göre, Türk bestecilerinin piyano eserlerinin taşıdığı zorluklara ilişkin dağılım

Zorluklar	f	%
Türk Müziğine ilişkin temel bilgi eksiklikleri	50	15.77
Batı müziği eğitimi aldığımız için kulağımızın Türk müziğine alışkın olmamasına ilişkin eksiklik	22	6.96
Ard arda gelen akor kümelerini çalabilmekte	23	7.27
Tartım konusunda	25	7.91
Çoğu eserin seviyeyi zorlayıcı olması	11	3.48
Piyanoya yeni başlanması	9	2.84
Teknik konusunda	29	9.17
Parçayı özgün temposunda çalabilmekte	17	5.37
Parmak numaraları konusunda	26	8.22
Eserleri deşifre etmekte	19	6.01
Eserin armonik yapısını kavrayabilmekte	11	3.48
Daha önce çalmadığımız için bir fikrimiz bulunmamaktadır.	59	18.6
Hiçbir konuda zorlanmıyorum.	15	4.74
Toplam	316	100

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin 0.19'u daha önceden Türk bestecilerinin piyano yapıtlarını hiç çalmadığını; 0.16'sı Türk müziğine ilişkin bilgi eksikliği konusunda; 0.09'u teknik konusunda; 0.08'i parmak numaraları konusunda; bir diğer 0.08'i ise, tartım konusunda; 0.07'si ise, ard arda gelen akor kümelerini çalabilmek konusunda Türk bestecilerinin piyano eserlerinin taşıdığı zorlukları vurgulamaktadır. Buna ilaveten, yalnızca 0.05'inin "hiçbir konuda zorlanmıyorum" demesi ise dikkat çekicidir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Mesleki müzik eğitimine Güzel Sanatlar Lisesi'nde başlayan bir öğrenci, lisans eğitimi de dâhil olmak üzere sekiz yıllık bir piyano eğitiminden geçmektedir. Bu süre içerisinde öğrencinin temel piyano becerilerini kazanmanın yanı sıra çeşitli dönem ve kültürlere ait bestecilerin eserlerini tanıması beklenmektedir. Bu bağlamda, Çağdaş Türk piyano müziği eserlerinin öğrenciler tarafından tanınması hem müziksel hem de mesleki gelişimleri açısından önemli görülmektedir. Bu çalışmada, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi öğrencilerinin piyano derslerinde Türk bestecilerin eserlerinin kullanılma durumlarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin büyük çoğunluğu piyano derslerinde ve konserlerinde Türk bestecilerinin eserlerine kısmen ya da çok az yer verildiğini belirtmişlerdir. Bu durumda, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nde piyano derslerinde Çağdaş Türk müziği eserlerine yer verilme oranının beklenen düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan bir çalışmada, benzer şekilde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda piyano eğitimi süresince Çağdaş Türk müziği eserlerinin tanıtım seviyesinde kaldığı belirtilmektedir. Araştırmacı bu durumu, Çağdaş Türk piyano müziği eserlerinin hem nicel hem de nitel olarak yetersiz olmasına bağlamaktadır (Karahan, 2009).

Piyano derslerinde Çağdaş Türk müziği yapıtlarına yer verilmesinin gerekliliğine ilişkin ise, öğrencilerin bir kısmı büyük ölçüde gerekli olduğunu, diğer bir kısmı ise kısmen gerekli olduğunu belirtmektedir. Bu durumda öğrencilerin görüşleri genel olarak çağdaş Türk müziği yapıtlarına piyano derslerinde yer verilmesi gerektiği yönündedir. Bu gerekliliğin nedenleri ise, öğrenciler tarafından batı müziğinden önce, Türk bestecilerini ve onların eserlerini öğrenirlerse, Türk bestecilerinin eserlerini daha bilinçli çalabilecekleri, kendi öz kültürlerini

tanıyıp sahip çıkabilmek istedikleri yönündedir. Bu sayede, Türk müziği piyano repertuarlarının genişleyeceği, bu eserlerin kulak ve müziksel bellek gelişimine katkı sağlayacağı ve geleceğin öğretmenleri olarak bu eserleri öğrenmenin önemli olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilere, Türk bestecilerin eserlerinden hangilerini tanıdıkları sorulduğunda bir kısmı hiçbir eseri tanımadığını ifade ederken; öğrencilerin en çok tanıdıkları eserler Ulvi Cemal Erkin'in "Kağrı" isimli eseri ile, Fazıl Say'ın "Türk Marşı" ve Erdal Tuğcular'ın "Bar" isimli eserleri olarak ifade edilmiştir.

Öğrencilere son olarak, piyanoda çağdaş Türk müziği eserlerini çalarken yaşadıkları zorlukların neler olduğu sorulmuştur. Öğrenciler tarafından bu zorluklar, temel Türk müziği bilgilerinin bilinmemesi, teknik zorluklar, parmak numaraları, tartımlar, ard arda gelen akor kümelerini çalmakta yaşanan zorluklar şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin yalnızca küçük bir kısmının hiçbir konuda zorlanmıyorum şeklinde cevap vermesi dikkat çekicidir. Buna ilaveten, öğrencilerin büyük bir bölümünün, daha önce Türk bestecilerinin piyano eserlerini çalmadıkları için bu konuda fikirlerinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Sönmezöz (2004), özellikle piyano eğitiminin ilk yıllarında kullanılacak çağdaş Türk müziği eserlerinin sayıca çok az olduğundan bahsetmektedir. Bestecilerimizin piyano eserleri bazı güçlükler içermektedir ve dolayısıyla öğrencilerin kendi ülkelerinin müziklerinden çok az sayıda eser tanıyarak eğitimlerini sürdürdükleri ortaya çıkmaktadır (Sönmezöz, 2004). Yapılan bir çalışma, tampere bir enstrüman olmayan piyanonun geleneksel makamlarımızın orijinal yapılarıyla seslendirilmesine uygun olmadığını, bu nedenle geleneksel müziğimizin piyano ile seslendirilebilmesinin piyanonun yapısına uygun eserlerin yazılmasına bağlı olduğunu belirtmektedir. Makamlarımızın bu doğrultuda kazandırılması ve hedeflenen davranışların gerçekleştirilmesinde bir araç olarak kullanılması; hem geleneksel müziklerimizin yapılarının öğrenciler tarafından daha iyi kavranılmasına hem de ulusal müziğimizin tüm dünyada tanınmasına katkı sağlayacaktır (Tufan, 2004).

Öğrencilerin bu eserleri çok fazla tanımamaları ya da derslerinde çok fazla yer verilmemesinin nedenleri düşünüldüğünde, bu eserlerin eğitimciler tarafından da yeterince tanınmadığı/tanınmıyor olabileceği aklı gelmektedir. Bu nedenle, müzik eğitimcisi yetiştiren kurumlarda, eğitim programlarında Türk bestecilerin yapıtlarına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akkor, Ö ve Türkmen, U. (2009). *Kontrbas eğitiminde çağdaş Türk müziği eserlerinin yeri ve değerlendirilmesi*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, OMÜ, 23-25 Eylül 2009, Samsun.

Aydiner, M. (2008). Piyano eğitiminde en sık seslendirilen Türk eserlerinin müziksel öğelerinin analizleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 125-140.

Bulut, D. (2004). *Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda alınan piyano eğitiminin müzik öğretmenliğinde kullanılabilirliği*. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta.

Karahan, A. (2009). *Müzik eğitimi anabilim dalı piyano eğitimi sürecinde çağdaş Türk müziği dağarının yeri ve önemi*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, OMÜ, 23-25 Eylül 2009, Samsun.

MEB. (2006). Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Piyano Dersi Öğretim Programı.

Sönmezöz, F. (2004). *Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda çağdaş Türk piyano eserlerinin yeri ve önemi*, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta.

Tufan, E. (2004). Geleneksel makamlar kullanılarak yazılan etütlerin piyano eğitimi açısından önemi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 65-77.

Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi: temel kavramlar, ilkeler, yaklaşımlar*. (2. basım). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.